

Forfatter: Falster, Christian

Titel: Udrag fra LÆRDOMS LYSTGAARD ELLER ADSKILLIGE DISCURSER FØRSTE PART

Citation: Falster, Christian: "Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor", i Falster, Christian: *Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor*, udg. af JØRGEN OLRİK , 1919-20, s. 170. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-falster01-shoot-idm140591134026192/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor

om *Republiquer* siger⁶⁾: *De toge omhyggelig Vare paa, at de Foreldreløse fik en hæderlig Opdragelse.* — Efter at have hørt dette skiftede Gæsten i nogen Maade Sind, aflagde sit opblæste Mod og søgte en anden Udvej for Samtalen, men kunde dog ej bare sig for straks efter at saare vort gode Navn og Rygte ved en spidsig Pralen med sit eget Fædreland, og saalunde altsaa forborgent hævne sin stækkede Dumdristighed. —

XXXV

OM THEOLOGIENS PHILOSOPHISKE
BARBARISMER.

EN højfornem Mand⁷⁾ havde i sit Studerekammer⁸⁾ her hos os aabnet en theologisk Skole, for at forklare den saakaldte *polemiske* Theologi, som man med et efter min Mening lidet gudfrygtigt Nava benævner den. Til Sammenkomsterne hos denne Læremester indfinde sig mange ligesom hos en vis Rabbi *Akiba*⁹⁾. Jeg hører allevegne Mandens skarpsindige Veltalenhed berømme med mærkbare Lovord; omsider paakom der da mit Sind en ny Lærelyst, og en skønne Dag blander jeg mig skjult mellem Tilhørerne, gaar ind, og anspænder Øren og Sind af al Magt. Læremesteren bestiger den hjemlige Lærestol, og fremstiller meget overmaade ypperligt, men forklarer ogsaa adskilligt altfor spidsfindigt og utydeligt. Alt var fuldt af *Barbar-*

ismer eller af saakaldte *scholastiske Begreber og Befattelser*, hvilke metaphysiske Gaader, hvilke om jeg saa maa sige Platoniske Harmonier pleje at more Ungdommens svage Sind ligesom Vanskabningerne paa de maledede Billeder, eller som *Junonis Fugl morer Drengene*, som *Juvenalis* siger¹⁰⁾. Der afhandlede nu GUDs Vilje, hvilken splittedes i mangfoldige Dele, nu efter een, nu efter en anden af den christne Kirkes Læresætninger: *væsentlig og personlig, Varsels- og Velbehags-, Befalings- og Beslutnings-, virkende og uvirkende, efter Loven og efter Evangelium, forudgaaende og efterfølgende; endvidere fornemmelig og ringere, paaførende og tilstedende eller udvirkende og tilladende, etc. etc.* Foruden adskilligt andet satte jeg Mærke ved deene Sentents: *Naar GUDs Villen er omskiftelig til modsatte Ting og foranderlig, da sker det ifølge frit Valg, ej ifølge Vankelmødighed.* — Da vi efter endt Paahørelse skiltes ad og gik bort, kom en ung Ven, hvilken, saaledes som hin Alder medfører, var altfor meget hengiven til den filosofiske Theologi, og spurgte mig for Alvor, hvad jeg mente om vor Læremester? om der gaves noget skarpsindigere, stærkere og mere veltalende end han? Længe stod jeg og betænkte mig (jeg vil nemlig hellere gaa Glip af et Ord end af en Ven) og sagde, at Sagen laa udenfor min Dom; men da han omsider temmelig hæftigt afæskede mig min Mening, nødtes jeg til kortelig at fremføre den saalunde: »Hvis saadanne Kunster, som jeg plejer at kalde *larde Narrestreger*, bør hædres med Lærdoms eller Veltalenheds Navn, da nægter jeg sandelig

ikke, at din Læremester er den lærdeste, skarp sindigste, mest veltalende. Men jeg for min Del holder intet for at være udmærket sagt, naar det maa majsommeligt fortoikes; ja, meget mere græmmer det mig, at de fleste Theologer nu om Dage lægge Vind paa dette Onde, saa at de paa barbarisk Vis opdigte nye Ord, som om de rette og bekvemme vare gaaede tabt, og enten sammenslæbe nogle tomme Begreber fra *Reinesio*, *Hackspario*⁶⁾ og andre, eller ogsaa selv smede nogle sammen. Hav den Godhed at mindes, at denne Læremaade er overantvordet os af hine *Scholasticis*, hvilke snildelig toge Dunkelheden med paa Raad, for at de, som *Verulamius* rigtigt siger i sit Skrift om Videnskaberne Forbedring⁷⁾, ved dette uviste og bedragelige Lys kunde paanøde Folk deres forfalskede Varer, lignende efter min Mening i al Fald hine Comoedianter, hvilke, for at deres Kunstgreb skulle være mere forborgne, opføre deres Skuespil om Nattetid ved Lampernes bedragelige Skin. Men i en let forstaaelig Sag indser jeg ikke hvorfor vi begære saa mange forviklede og urimelige Talemaader, medmindre det da er for at liste os til en vis Værdighed, for at vi paa de gamle Sophisters Maneer ved Hjælp af Skarpsindighedens Tillokkelse kunne efterstræbe den uforfarne Ungdoms Øren eller Ører.

*Se Taaben med sin Gunst og blind Forundring følger
alt hvad der for hans Blik bag vrang Ord sig dølger;
han troer paa hver en Ting, som smukt i Øret lyder,
den hule Bjældes Klang hans Hjærte svarligt fryder.*⁸⁾